



مجلس شورای اسلامی
سازمان پژوهش‌های فقهی و حقوقی



مرکز تحقیقات فقهی و حقوقی
دانشگاه علوم پزشکی مشهد



مرکز پژوهش‌های فقهی و حقوقی

چکیده مقالات

همایش حق بر سلامت جنین

تنظیم: حامد میرزاخان

معاونت پژوهش مرکز فقهی ائمه اطهار (عج)



سرشناسه: میرزاخان، حامد، ۱۳۶۸-.

عنوان و نام پدیدآور: چکیده مقالات همایش حق بر سلامت جنین / تنظیم: حامد میرزاخان.

مشخصات نشر: قم: مرکز فقهی انمه اطهار علیه السلام، ۱۴۰۴ ش.

مشخصات ظاهری: ۱۰۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۸-۳۰۸-۶

وضعیت فهرستویی: فیا.

موضوع: جنین - وضع حقوقی و قوانین (فقه) - کنگره‌ها

Fetus - *Legal status, laws, etc. (Islamic law) - Congresses

موضوع: جنین - وضع حقوقی و قوانین - ایران - کنگره‌ها

Fetus - Legal status, laws, etc. - Iran - Congresses

موضوع: حق سلامتی - ایران - کنگره‌ها

Right to health - Iran - Congresses

رده بندی کنگره: BP ۹۸/۶

رده بندی دیویی: ۹۷/۳۶

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۳

انشارات مرکزی ایران

چکیده مقالات همایش حق بر سلامت جنین

ناشر: مرکز فقهی انمه اطهار علیه السلام

گردآوری و تنظیم: حامد میرزاخان

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۴ ش / شمارگان: ۱۰۰ نسخه

طراح جلد: حمیدرضا پورحسین / صفحه‌آرا: صفر علی اخلاقی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۸-۳۰۸-۶

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

مراکز پخش

قم، میدان معلم، مرکز فقهی انمه اطهار علیه السلام، تلفن: ۳۷۷۴۹۴۹۴ و ۳۷۸۳۲۳۰۳

قم شعبه ۱: خیابان ارم، جنب مدرسه کرمانی‌ها، تلفن: ۳۷۷۴۴۲۸۱ و ۳۷۷۴۴۲۷۱

شعبه مشهد: چهارراه شهدا، خیابان آیت‌الله بهجت، نبش بهجت ۹/۱، مقابل اداره بهزیستی، تلفن: ۳۲۲۲۰۱۶۰

۱۰۰۱

مقدمه

«ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا
 الْمُسْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ
 فَتَعَرَّاهُ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ»؛ «سپس نطفه را بصورت علقه
 (توده گوشتی)، و علقه را بصورت مضغه (چیزی شبیه
 گوشت جوده شده)، و مضغه را بصورت استخوانهایی
 درآوردیم و بر استخوانها گوشت پوشانیدیم سپس آن را
 آفرینش تازه‌ای دادیم پس بزرگ است خدایی که بهترین
 آفرینندگان است.»

قرآن کریم معجزه جاودان پیامبر اسلام ﷺ را که خاص به یک عصر و نسل
 ندارد و لمعات انوار آیاتش که از افق عزت و اسماں جلالت دمیده به
 اقتضای جاودانگی‌اش هر روز تابنده‌تر و پرفروغ‌تر خواهد بود. بدیهی است
 که لازمه اعجاز و زنده بودن قرآن نوآوری و پاسخگویی به نیازهای فکری و
 روحی انسان‌ها متناسب با اقتضائات هر عصر است.

جنین، حداقل به عنوان انسانی بالقوه - که قابلیت و توانایی تبدیل به یک
 انسان کامل را دارد - شایسته تکریم و احترام و دارای حقوقی از جمله «حق

حیات» و «حق سلامت» است. حمایت از حقوق جنین، منحصر به حمایت از حق حیات از طریق ممنوعیت سقط جنین و یا سایر اعمالی که منجر به سلب حیات از آن می‌شود، نیست؛ بلکه حمایت از حق سلامت جنین را نیز شامل می‌شود. یعنی ممنوع شمردن هر گونه رفتاری که موجب آسیب و صدمه به جسم و روان جنین شده و به عنوان یک عامل خطر نسبت به سلامت او محسوب می‌شود و فراهم ساختن امکانات و شرایطی که جنین در پناه آن به دوران جنینی و چه در حین تولد، زندگی سالم و بری از هر گونه نقض سلامت داشته باشد. یکی از اموری که مربوط به «حق سلامت» جنین می‌شود، موضوع «پژوهش‌های جنینی» است. منظور از پژوهش‌های جنینی از نشتانی است که در عالم پزشکی بر روی جنین و به مقاصد مختلفی انجام می‌گیرد. این پژوهش‌ها ممکن است بر روی جنینی که در رحم مادر قرار دارد، یا جنینی که از طریق IVF و در درون لوله‌های آزمایشگاهی انعقاد یافته و یا جنین شبیه‌سازی شده با تکنیک SCNT و همچنین جنین سقط شده به عمل می‌آید. در حالی که ممکن است نتایج پژوهش بسیار سودمند باشد، شماری از مسائلی هم اخلاقی، فقهی و حقوقی در این زمینه مطرح خواهد شد.

مجموعه حاضر به چکیده مقالات برتر همایش حق بر سلامت جنین اختصاص دارد. همایش حاضر فرصتی را فراهم آورد که جامعه علمی و فقهی کشور با حضور متخصصین به بررسی این موضوع مهم بپردازند و موجب حضور چشم‌گیر متخصصان حوزوی و دانشگاهی و نیز طلاب و دانشجویان رشته‌های مرتبط فقه، حقوق و اخلاق پزشکی گردیده است.

شایان ذکر است با استقبال اساتید، طلاب، دانشجویان، فقه پژوهان حوزه و دانشگاه از این همایش و دریافت بیش از ۵۰ چکیده و مقاله در

زمان کوتاه دریافت شد و در نهایت این همایش در روز ۵ شنبه ۷ آذرماه ۱۴۰۳ در مجتمع آموزشی پژوهشی ائمه اطهار (ع) برگزار گردید؛ و همچنین مسئولان و ارزیابان همایش با دقت نظر به ارزیابی آثار پرداختند. از میان آثار رسیده به دبیرخانه همایش ۷ مقاله پذیرش ارائه سخنرانی، ۳۲ چکیده جهت ارسال مقاله اصلی پذیرش شد و مابقی مقالات از نگاه ارزیابان عدم پذیرش اعلام شدند.

عناوین مقالات پذیرش شده در تمام سطوح به شرح ذیل است:

مقالات پذیرش ارائه سخنرانی			
ردیف	عنوان مقاله	نویسنده	کد
۱	قابلیت های فقه اسلامی در حل مسائل وابسته به نسب کودکان تولد یافته از طلاق ابدامی جنین و گامت	سید طاها مرقاتی خوئی	۱۸
۲	کاربست حرج استقبالی سقط جنین مبتنی بر تشخیص غربالگری	محمدعلی قاسمی	۰۵
۳	تلقی جنین به مثابه کودک با تکیه بر روی داده های آلاپاما	محمود عباسی	۲۰
۴	شخصی انگاری جنین و حق بر سلامت جنین	سعید نظری تولکی	۲۱
۵	سقط درمانی و حق بر سلامت جنین با تاکید بر اصل ماده ۵۶ قانون جوانی جمعیت	سعید ستوده	۰۳
۶	چالش های فقهی سقط جنین دارای نقص با وجود حرج	سید محمد علی فقیهی	۳۴
۷	حق بر سلامت معنوی جنین از منظر شریعت اسلامی	محمد مهدی مقدادی	۳۵

مقالات پذیرش شده		
ردیف	عنوان مقاله	نویسنده
۱	بررسی مرجحات باب تراحم در تقابل سلامت جنین و سلامت مادر	محمدجواد فاضل لنکرانی
۲	هستی شناسی حق بر حیات جنین از منظر نظام حقوق بین الملل مادر و نوزاد	حانه هاشمی، محمد مهدی سید ناصری
۳	مبانی فقهی حق بر سلامت جنین	شهین حداد
۴	تکالیف والدین در حالت حق بر سلامت جسمی و روانی جنین در پرتو نظام حقوق کودک	محمد مهدی سید ناصری
۵	ارزیابی روایات دال بر تحریم سقط در ماه آیات عظام فاضل لنکرانی ^{ره} و جوادی آملی	ناهید سادات سیدرضایی
۶	سقط درمانی و حق بر سلامت جنین	راضیه خادم نبی
۷	تعارض میان دو ضرر جانی در بارداری: تحلیل نوین فقهی و حقوقی در مواجهه با تهدید جان مادر و نوزاد جنین از منظر فریقین	حسن دلاوری، سیده فاطمه بنی فاطمه
۸	نقش ترکیب «حق بر سلامت جنین» در تسهیل سقط عمدی جنین از منظر حقوق پزشکی و سیاست گذاری فرهنگی	محمد رضا حمیدی
۹	نقد و بررسی فقهی ادله کودک انگاری جنین	سید محمد آملی
۱۰	ارزیابی تاثیر غربالگری سه ماهه اول بر تشخیص زود هنگام نقایص کروموزومی جنین و نتایج بارداری	میثم عبدالمنافی
۱۱	تحلیل فقهی و حقوقی غربالگری جنین: چالشها و پیامدهای اخلاقی بر نظام حقوقی ایران	میثم عبدالمنافی
۱۲	تاثیر رویکردهای تعلیم و تربیت والدین بر سلامت جسمی و معنوی جنین	زهره سادات مداح میثم عبدالمنافی
۱۳	واکاوی فقهی صادرات جنین به کشورهای اسلامی و غیر اسلامی از منظر فقه و حقوق	حامد میرزاخان، سید هدایت الله میرسالاری

۱۴	بررسی فقهی مسئولیت دولت نسبت به غربالگری جنین	علی اسلامی فر	۲۲
۱۵	وظایف مادر در مورد حق بر سلامت جنین در دوران بارداری	موسوی	۲۳
۱۶	مبانی فقهی مسئولیت مدنی ناشی از زیان وارده بر سلامت جنین	احسان عابدین پور	۲۴
۱۷	تکالیف والدین در مقابل حق بر سلامت جنین	محمد کریم یار حسین مختاری	۲۵
۱۸	چالش‌های فقهی ساماندهی روش‌های جایگزین نوین در حوزه باروری در قانون گذاری	حامد میرزاخان محمدعلی قاسمی	۲۶
۱۹	واکاوی فقهی حفظ جان جنین و تألمات شدید روحی مادر در مشاغل خطرناک	حامد میرزاخان	۲۷
۲۰	موضوع شناسی و تحلیل فقهی حکم از بین بردن جنینهای آزمایشگاهی در عرض انتخاب جنین با جنسیت یا کیفیت مطلوب	سید هدایت الله میرسالاری	۲۸
۲۱	بررسی شمول آیات حرمت لطمه زدن به سقط جنین	احسان حسانی	۲۹
۲۲	بازشناسی حفظ جان مادر یا جنین در سراحم حفظ هر دو	مجتبی عفتی	۳۰
۲۳	بررسی سلامت معنوی جنین	محمد رضا فلاحي	۳۱
۲۴	واکاوی فقهی انجام آزمایشات غربالگری در پیشگامی تولد جنین ناقص	محمد رضا فلاحي	۳۲
۲۵	بررسی فقهی نسبی بودن زمان ولوج روح	محمد صادقی نیا	۳۳
۲۶	تقدم حق بر حیات بر حق سلامت جنین	راضیه خادم نبی	۳۴
۲۷	مسئولیت‌های فقهی و حقوقی خدمات جنین و مادر در غربالگری تهاجمی	صادق قدیمی	۳۷

ضمن تشکر و قدردانی از همه نویسندگان، با عنایت به حجم مقالات و بر اساس امتیاز به دست آمده، آن دسته از مقالاتی که حائز رتبه «ارائه سخنرانی» شدند با علامت ● و آن‌ها که حائز رتبه «ارسال اصل مقاله» گردیدند با علامت ○ در کتاب مشخص شده است.

کتاب حاضر در قالب ۶ بخش به شرح ذیل سامان یافته است:

بخش اول: حجت بر سلامت جنین؛

بخش دوم: غریبالرحمه؛

بخش سوم: سلامت جنین و قانون؛

بخش چهارم: والدین و حقه جنین؛

بخش پنجم: جنین و سلامت مادر؛

بخش ششم: متفرقه.

در پایان از ریاست مجتمع آموزشی پژوهشی انجمن اطهار علیهم السلام حضرت آیت‌الله محمد جواد فاضل لنکرانی «دام عزه» که بنیانی همایش را بر عهده گرفتند و معاون پژوهش مجتمع انجمن اطهار علیهم السلام و مدیر گروه فقه پزشکی حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدعلی قاسمی «رید عزه» که خود از بنیان برگزاری این ضیافت علمی فاخر بودند، همچنین مدیر گروه فقه حقوق بشر و دبیر علمی همایش جناب مستطاب دکتر محمد مهدی مقدادی «دام عزه» و در آخر از تلاش‌های همه عزیزان که به نحوی در برگزاری این همایش همکاری داشته‌اند به ویژه همکاران محترم همایش دکتر محمد عباسی رئیس مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و رئیس انجمن حقوق پزشکی و نیز از تیم داوران که با دقت ستودنی، مقالات را در محک نقد نهادند قدردانی و تشکر نماییم و از خدای متعال سربلندی و بهروزی را برایشان خواهانیم.

الحمد لله رب العالمين



مدیر امور پژوهشی

حامد میرزاخان

۱۴۰۳/۱۰/۱۵

www.ketab.ir

فهرست چکیده مقالات

مقدمه ۵

بخش اول: حق بر سلامت جنین / ۱۷

بررسی مرجحات باب تراحم و نقایص سلامت جنین و سلامت مادر ○ ۲۱

محمدجواد فاضل لنکرانی

شخصی انگاری جنین و حق بر سلامت جنین • ۲۳

سعید نظری تولکی

مبانی فقهی حق بر سلامت جنین ○ ۲۶

شهین حداد

تقدم حق بر حیات بر حق سلامت جنین ○ ۲۸

راضیه خادم نبی

سقط درمانی و حق بر سلامت جنین ○ ۲۹

راضیه خادم نبی

نقش ترکیب «حق بر سلامت جنین» در تسهیل سقط عمدی جنین از منظر حقوق ۳۱

پزشکی و سیاست گذاری فرهنگی ○

محمود رضا حمیدی

بخش دوم، غربالگری جنین / ۳۳

- کاربست حرج استقبالی در سقط جنین مبتنی بر تشخیص غربالگری ۳۵
محمدعلی قاسمی
- ارزیابی تأثیر غربالگری سه ماهه اول بر تشخیص زودهنگام نقایص کروموزومی
جنین و نتایج بارداری^{۵۰} ۳۷
میثم عبدالمنافی
- بررسی فقهی مسئولیت دولت نسبت به غربالگری جنین^{۵۱} ۳۹
علی اسلامی فر
- واکاوی فقهی انجام آزمایشات غربالگری در پیشگیری از تولد جنین ناقص^{۵۲} ۴۱
محمد رضا فلاحی

بخش سوم، سلامت جنین و قانون / ۴۳

- سقط درمانی و حق بر سلامت جنین با تکیه بر اصلاح ماده ۵۶ قانون جوانی جمعیت^{۵۳} ۴۷
حمید ستوده
- تلقی جنین به مثابه کودک با تکیه بر رای هیات عالی انتظامی^{۵۴} ۴۹
محمود عباسی
- هستی شناسی حق بر حیات جنین از منظر نظام عدل بین الملل بشر نوین^{۵۵} ۵۲
حنانه هاشمی
- حداقل مهدي سيد ناصري
تحليل فقهی و حقوقی غربالگری جنین: چالش ها و پیامدهای اخلاقی بر نظام
حقوقی ایران^{۵۶} ۵۵
میثم عبدالمنافی
- مبانی فقهی مسئولیت مدنی ناشی از زیان وارده بر سلامت جنین^{۵۷}
احسان عابدین پور
- چالش های فقهی ساماندهی روش های جایگزین نوین در حوزه ناباروری در
قانون گذاری^{۵۸} ۵۹
حامد میرزاخان
- محمدعلی قاسمی

بخش چهارم: والدین و حقوق جنین / ۶۱

- تکالیف والدین در حمایت از حق بر سلامت جسمی و روانی جنین در پرتو نظام
بین الملل حقوق کودک^۵ ۶۵
محمد مهدی سید ناصری
- تاثیر رویکردهای تعلیم و تربیت والدین بر سلامت جسمی و معنوی جنین^{۶۷} ..
زهرا سادات مداح
میثم عبدالمنافی
- وظایف مادر در مورد حق بر سلامت جنین در دوران بارداری^{۶۹}
موسوی
- تکالیف والدین در مقابل حق بر سلامت جنین^{۷۱}
محمد کریم یار
حسین مختاری

بخش پنجم: جنین و سلامت معنوی / ۷۳

- حق بر سلامت معنوی جنین از منظر شریعت اسلامی^{۷۷}
محمد مهدی مقدادی
- واکاوی فقهی حفظ جان جنین و تألمات شدید روحی مادر در مشاوره‌های
روان‌شناختی^{۷۹}
حامد میرزاخان
- بررسی سلامت معنوی جنین^{۸۱}
محمد رضا فلاحی

بخش ششم: متفرقه / ۸۳

- قابلیت‌های فقه امامیه در حل مسائل وابسته به نسب کودکان تولد یافته از طریق
اهدای جنین و گامت^{۸۵}
سید طاها مرقاتی خوئی
- چالش‌های فقهی سقط جنین دارای نقص با وجود حرج^{۸۷}
سید محمد علی فقیهی

- تعارض میان دواضرر جانی در بارداری: تحلیل نوین فقهی و حقوقی در مواجهه با
تهدید جان مادر توسط جنین از منظر فریقین^۰ ۸۹
حسن دلاوری
سیده فاطمه بنی فاطمه
نقد و بررسی فقهی ادله کودک انگاری جنین^۰ ۹۱
سید محسن آل نبی
واکاوی فقهی صلاوات جنین به کشورهای اسلامی و غیر اسلامی از منظر فقه و
حقوق^۰ ۹۳
حامد میرزاخان
سید هدایت الله میرسالاری
موضوع شناسی و تحلیل فقهی - کمترین بردن جنین های آزمایشگاهی به غرض
انتخاب جنین با جنسیت یا کیفیت، مالم للوب^۰ ۹۵
سید هدایت الله میرسالاری
بررسی شمول آیات حرمت ظلم نسبت به جنین^۰ ۹۷
احسان حسانی
بازشناسی حفظ جان مادر یا جنین در تراحم حفظ^۰ ۹۹
مجتبی عفتی
بررسی فقهی نسبی بودن زمان ولوج روح^۰ ۱۰۰
ع نصرالهی نیا